

29

II/2020

МУЗИКОЛОГИЈА
USICOLOGY

Етномузиколог
Владимир Р. Ћорђевић

Ethnomusicologist
Vladimir R. Ćorđević

Часопис МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ
Journal of THE INSTITUTE OF MUSICOLOGY SASA

Музикологија

Часопис Музиколошког института САНУ

Musicology

Journal of the Institute of Musicology SASA

~

29 (II/2020)

~

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК / EDITOR-IN-CHIEF

Александар Васић / Aleksandar Vasić

РЕДАКЦИЈА / EDITORIAL BOARD

Ивана Васић, Јелена Јовановић, Данка Лајић Михајловић, Ивана Медић, Биљана Милановић,
Весна Пено, Катарина Томашевић /

Ivana Vesić, Jelena Jovanović, Danka Lajić Mihajlović, Ivana Medić, Biljana Milanović, Vesna Peno,
Katarina Tomašević

СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ / EDITORIAL ASSISTANT

Милош Браловић / Miloš Bralović

МЕЂУНАРОДНИ УРЕЂИВАЧКИ САВЕТ / INTERNATIONAL EDITORIAL COUNCIL

Светислав Божић (САНУ), Џим Семсон (Лондон), Алберт ван дер Схоут (Амстердам), Јармила
Габријелова (Праг), Разија Султанова (Лондон), Денис Колинс (Квинсленд), Сванибор Петан
(Љубљана), Здравко Блажековић (Њујорк), Дејв Вилсон (Велингтон), Данијела Ш. Берд
(Кардиф) / Svetislav Božić (SASA), Jim Samson (London), Albert van der Schoot (Amsterdam),
Jarmila Gabrijelova (Prague), Razia Sultanova (Cambridge), Denis Collins (Queensland), Svanibor
Pettan (Ljubljana), Zdravko Blažeković (New York), Dave Wilson (Wellington), Danijela S. Beard
(Cardiff)

Музикологија је рецензирани научни часопис у издању Музиколошког института САНУ. Посвећен је проучавању музике као естетског, културног, историјског и друштвеног феномена и примарно усмерен на музиколошка и етномузиколошка истраживања. Редакција такође прихвата интердисциплинарне радове у чијем је фокусу музика. Часопис излази два пута годишње. Упутства за ауторе се могу преузети овде: <http://www.doiserbia.nb.rs/journal.aspx?issn=1450-9814&pg=instructionsforauthors>

Musicology is a peer-reviewed journal published by the Institute of Musicology SASA (Belgrade). It is dedicated to the research of music as an aesthetical, cultural, historical and social phenomenon and primarily focused on musicological and ethnomusicological research. Editorial board also welcomes music-centred interdisciplinary research. The journal is published semiannually. Instructions for authors can be found on the following address: <http://www.doiserbia.nb.rs/journal.aspx?issn=1450-9814&pg=instructionsforauthors>

ISSN 1450-9814

eISSN 2406-0976

UDK 78(05)

БЕОГРАД 2020.

BELGRADE 2020

Одрицање од одговорности / Disclaimer

Садржај објављених текстова одражава искључиво ставове њихових аутора. Уредник и ре-дакција не носе одговорност за тачност изнетих података. Електронске адресе и линкови су тачни у тренутку објављивања ове свеске. Уредник и редакција не одговарају за трајност, тачност и прикладност линкованог садржаја. /

The content of published articles reflects only the individual authors' opinions, and not those of the editor and the editorial board. Responsibility for the information and views expressed in the articles therein lies entirely with the author(s). Electronic addresses and links are correct at the moment of the publication of this volume. e editor and the editorial board are not responsible for the persistence or accuracy of urls for external or third-party websites referred, and do not guarantee that any content on such websites is, or will remain, accurate and appropriate.

ПРЕВОДИОЦИ / TRANSLATORS

Ивана Медић, Александар Васић, Милош Браловић /
Ivana Medić, Aleksandar Vasić, Miloš Bralović

ЛЕКТОР ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК / ENGLISH-LANGUAGE EDITING

Ивана Медић / Ivana Medić

ЛЕКТОРИ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК / SERBIAN-LANGUAGE EDITING

Јелена Јанковић-Бегуш, Александар Васић / Jelena Janković-Beguš, Aleksandar Vasić

КОРЕКТУРА / PROOFREADING

Милош Браловић, Александар Васић / Miloš Bralović, Aleksandar Vasić

ДИЗАЈН И ТЕХНИЧКА ОБРАДА / DESIGN & PREPRESS

Милан Шупут, Бојана Радовановић / Milan Šuput, Bojana Radovanović

ШТАМПА / PRINTED BY

Скрипта Интернационал, Београд / Scripta Internacional, Belgrade

Часопис је индексиран на <http://doiserbia.nb.rs/>, <http://www.komunikacija.org.rs> и у међународној бази ProQuest. /

The journal is indexed in <http://doiserbia.nb.rs/>, <http://www.komunikacija.org.rs> and in the international database ProQuest.

Објављивање часописа финансијски је помогло Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије / The publication of this volume was supported by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia

САДРЖАЈ / CONTENTS

РЕЧ УРЕДНИКА / EDITOR'S FOREWORD
9–12

ТЕМА БРОЈА / THE MAIN THEME
ЕТНОМУЗИКОЛОГ ВЛАДИМИР Р. ЂОРЂЕВИЋ /
ETHNOMUSICOLOGIST VLADIMIR R. ĐORĐEVIĆ

Sanja Radinović i Dimitrije O. Golemović
VLADIMIR R. ĐORĐEVIĆ'S CONTRIBUTION TO SERBIAN MUSICAL
FOLKLORISTICS

Сања Радиновић и Димитрије О. Големовић
ДОПРИНОС ВЛАДИМИРА Р. ЂОРЂЕВИЋА СРПСКОЈ МУЗИЧКОЈ
ФОКЛОРИСТИЦИ
15–33

Mirjana Zakić
VLADIMIR R. ĐORĐEVIĆ'S CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF
ETHNOORGANOLOGY
Мирјана Закић
ДОПРИНОС ВЛАДИМИРА Р. ЂОРЂЕВИЋА РАЗВОЈУ ЕТНООРГАНОЛОГИЈЕ
35–49

Sanja Ranković
VLADIMIR R. ĐORĐEVIĆ'S CONTRIBUTION TO THE TRANSCRIPTION OF
VOCAL PRACTICES
Сања Ранковић
ДОПРИНОС ВЛАДИМИРА Р. ЂОРЂЕВИЋА ТРАНСКРИПЦИЈИ ВОКАЛНЕ
ПРАКСЕ
51–69

Velibor Prelić

VLADIMIR R. ĐORĐEVIĆ IN THE NATIONAL LIBRARY OF SERBIA

Велибор Прелић

ВЛАДИМИР Р. ЂОРЂЕВИЋ У НАРОДНОЈ БИБЛИОТЕЦИ СРБИЈЕ

69–82

VARIA

Roderick Charles Lawford

“PERVERTING THE TASETE OF PEOPLE”: LĂUTARI AND THE BALKAN
QUESTION IN ROMANIA

Родерик Чарлс Лофорг

„ИЗВИТОПЕРЕЊЕ УКУСА ЉУДИ“: ЛĂУТАРИ И БАЛКАНСКО ПИТАЊЕ У
РУМУНИЈИ

85–120

Aleksandar Vasić

THE MAGAZINE „SLAVENSKA MUZIKA“ (1939–1941) IN THE HISTORY OF
SERBIAN MUSIC PERIODICALS

Александар Васић

ЧАСОПИС „СЛАВЕНСКА МУЗИКА“ (1939–1941) У ИСТОРИЈИ СРПСКЕ
МУЗИЧКЕ ПЕРИОДИКЕ

121–147

Uroš Ćemalović

CREATIVITY AND OWNERSHIP – PROTECTING OF RIGHTS IN MUSICAL
WORKS IN THE EUROPEAN UNION FROM DIGITIZATION TO ARTIFICIAL
INTELLIGENCE

Урош Ђемаловић

КРЕАТИВНОСТ И ВЛАСНИШТВО – ЗАШТИТА АУТОРСКИХ ПРАВА ЗА
МУЗИЧКА ДЕЛА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ ОД ДИГИТАЛИЗАЦИЈЕ ДО ВЕШТАЧКЕ
ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ

149–162

НАУЧНА КРИТИКА И ПОЛЕМИКА / SCIENTIFIC REVIEWS AND
POLEMICS

Ташјана Субојин-Голубовић

ВЕСНА САРА ПЕНО, КЊИГА ИЗ КОЈЕ СЕ ПОЈЕ. ПОЈАЧКИ ЗБОРНИЦИ У
ВИЗАНТИЈСКОМ И СРПСКОМ МУЗИЧКОМ НАСЛЕЂУ,
БЕОГРАД, МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ, 2019.

ISBN 978-86-80639-49-9

165–169

Маријана Кокановић Марковић

НАТАША МАРЈАНОВИЋ, МУЗИКА У ЖИВОТУ СРБА У 19. ВЕКУ. ИЗ
МЕМОАРСКЕ РИЗНИЦЕ, НОВИ САД, МАТИЦА СРПСКА,
БЕОГРАД, МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ, 2019.

ISBN 978-86-7946-275-6

171–174

Мелија Милин

IVANA MEDIC, TEORIJA I PRAKSA GESAMTKUNSTWERKA U XX I XXI VEKU.
OPERSKI CIKLUS SVETLOST / LICHT KARLHAJNSA ŠTOKHAUZENA,
БЕОГРАД, МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ, 2019.

ISBN 978-86-80639-33-8

175–178

Ивана Медућ

MIRJANA ŽIVKOVIĆ I IVICA PETKOVIĆ, HARMONIJA NA DIRKAMA,
БЕОГРАД, КРЕАТИВНИ СЕНТАР, 2019.

ISBN 979-0-802019-05-8

179–180

Јелена Јовановић

ВЛАДИМИР Р. ЂОРЂЕВИЋ У ОГЛЕДАЛУ ВРЕМЕНА: БАШТИНА, ЗВУК,
МИСАО, РЕЧ, СЛИКА, ТРАЈАЊЕ. СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА ПОВОДОМ
150-ГОДИШЊИЦЕ РОЂЕЊА. БЕОГРАД, НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ И
КАТЕДРА ЗА ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈУ ФМУ, 2. ДЕЦЕМБАР 2019.

181–185

IN MEMORIAM

Мелија Милин

Јелена Милојковић Ђурић
(Београд, 2. децембар 1931 – Колеџ Стејшон, Тексас, 22. јун 2019)
189–192

Надежда Мосусова

Елена Гордина
(Москва, 9. фебруар 1939 – Москва, 10. децембар 2019)
193–197

Јелена Михајловић Марковић

Мирјана Живковић
(Сплит, 3. мај 1935 – Београд 26. април 2020)
199–205

Најша Марјановић

Димитрије Стефановић
(Панчево, 25. новембар 1929 – Београд 1. август 2020)
207–211

МИРЈАНА ЖИВКОВИЋ
(СПЛИТ, 3. МАЈ 1935 – БЕОГРАД, 26. АПРИЛ 2020)

Двадесет шестог априла 2020. године напустила нас је Мирјана Живковић, композитор, музички теоретичар и писац, музички педагог, редовни професор Факултета музичке уметности у Београду, у пензији.

Рођена у Сплиту (Југославија), 3. маја 1935. године, у Београду је завршила Седму гимназију и Средњу музичку школу „Јосип Славенски“ – Одсек за клавир, у класи Алисе Бешевић (1958). Мирјана Живковић је упоредо с бављењем музиком студирала и апсолвирала општу књижевност и теорију књижевности на Филозофском факултету у Београду (1954–58), као припадница прве генерације студената на тој Катедри обновљеној 1954. године. На Музичкој академији у Београду дипломирала је 1964. у Одсеку за композицију и дириговање, у класи Станојла Рајичића, са делом *Sinfonia polifonica*, награђеним исте године на конкурс Радио-телевизије Београд. По завршетку студија запослила се у Средњој музичкој школи „Јосип Славенски“, где је од 1964. до 1976. предала хармонију, контрапункт, музичке облике, вежбе у компоновању, музички фолклор и методiku музичке наставе, с једногодишњим прекидом када је као стипендисткиња француске владе боравила на последипломском усавршавању у Француској (1967–1968). Тада је на Конзерваторијуму у Паризу слушала композицију у класи Оливјеа Месијана (Olivier Messiaen) и музичку анализу код Нађе Буланже (Nadia Boulanger), а потом је у класи Н. Буланже наставила студије композиције, хармоније и контрапункта на Летњем конзерваторијуму у Фонтенблоу. Завршни рад с тих студија – композиција *Басма (Incantation)*, за мецосопран и четири тимпана, награђена је првом наградом; жири су сачињавали: Анри Дитије (Henri Dutilleux), Бруно Гије (Bruno Gillet), Антони Шаловски (Antoni Szalowski), Кореа де Азеведо (Correa de Azevedo), Анет Диједоне (Annette Dieudonné) и Нађа Буланже.

Мирјана Живковић је магистрирала из композиције на Музичкој академији у Београду у класи Станојла Рајичића 1974. године. Педагошки рад наставља избором за доцента на Катедри за теоријске предмете Музичке академије 1976. године, где остаје до пензионисања, напредујући по редовној процедури прво у звање ванредног (1982), па редовног професора (1990). Била је ангажована на предметима Хармонија, Хармонска анализа, Музички облици, Методика теоријске наставе, на основним и последипломским студијама. Била је ментор низу студената за дипломске радове и магистарске тезе из области аналитичке хармоније и методике теоријске наставе у Одсеку за општу музичку педагогију. Мирјана Живковић је 1978. године предложила нови наставни програм за предмет Хармонија, који је Катедра за теоријске предмете усвојила, а који се огледао у томе да се област хармоније повеже са стилским развојем музике и анализира на примерима композиција најзначајнијих представника музичких епоха. Тада се и назив предмета променио у *Хармонија са хармонском анализом*, под којим именом се и данас предаје. Тиме је омеђена прекретница у приступу теорији и историји хармоније у нашем високом школству, а сам

предмет је унапређен, добивши на „животности“ непосредне повезаности с композиторима, њиховим делима, епохом, где је „суви“ теоријски део хармоније остао у другом плану. Такође, у наставни план и програм увела је свирање шифрованог баса из збирке *Хармонија на клавиру*, аутора Пола Видала (Paul Vidal) и Нађе Буланже. Заслужна је за покретање формирања Одсека и курикулума за музичку теорију на Факултету музичке уметности. Од 1998. до одласка у пензију 2001. била је шеф Катедре за музичку теорију. Након пензионисања радила је хонорарно на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, а на ФМУ у Београду била је ментор за дипломске и последипломске радове до 2004. године. Била је један од иницијатора научног скупа Катедре за музичку теорију на Факултету музичке уметности у Београду и чланица уредништва зборника *Музичка теорија и анализа* (2003–2008).

Мирјана Живковић је била плодан и жанровски разноврстан композитор; њен стваралачки опус обухвата дела за симфонијски, гудачки и камерни оркестар – разноврстан по саставу и броју инструмената, концертантну, камерну, солистичку музику, хорска дела, соло песме и музику за децу. У почетном, али и зрелом стваралаштву музички језик композиторке био је у духу савремених стилских тенденција – заоштрена дисонанце, полифонизација, испољавање изразите линеарности у контрапунктској обради – док се, посматрано из визуре целокупног опуса, издваја тежња ка истицању мелодијске компоненте, брижљива оркестрација и умешна инструментација. У познијим годинама ауторке запажа се повратак стилског израза ка неоромантизму у чврсто засвођеној форми. Истицање мелодије или, прецизније речено: њен примат као експресивног средства у палети Мирјане Живковић – што је видно и чујно у њеним инструменталним делима – још више долази до изражаја у композицијама за глас. Људски глас је, како је то сама говорила, „најекспресивнији и најтоплији 'инструмент'“, те не чуди што је у њеном опусу присутан велик број соло песама.¹

Опсежан је композиторски опус Мирјане Живковић, он броји преко шездесет наслова. У њена најзначајнија дела убројали бисмо следеће композиције: *Sinfonia polifonica* за симфонијски оркестар (1964, награда „Стеван Христић“); *Симфонијски ѿорзо* за симфонијски оркестар (1967); *Концертнијане мейаморфозе* за клавир и оркестар; *Adagio i Allegro* за обоу и гудачки оркестар (2008, 2011); *Концертни дийиш* за гудачки оркестар (2016–2017); *Две романтичне ѿесме* за мецосопран и камерни оркестар (2002, 2010); *Балада о ѿољу* за виолину и камерни оркестар (2014–2015); *Басма (Incantation)*, за мецосопран и четири тимпана (1968); *Балада о ружу* за маримбу, клавир и удараљке (2010); *Дувачки квинтет* (1962); *Сонајна* за виолончело и клавир (1996, 2011); *Сонајина* за виолину и клавир (1983, 2013); *Agitato* за виолину и харфу (2013); *Пасакаља* за виолину соло (1965); две *Баладе* за

1 О свом стилском путу Мирјана Живковић је и сама говорила; видети: Zorica Premate, „Razgovor sa Mirjanom Živković“, у: Zorica Premate (prir.), *Tribine „Novi zvučni prostori“*, zbornik, Centar za muzičku akciju – JMU Radio-televizija Srbije, Beograd 2019, 80–83. Видети и интервју који је проф. Живковић дала Аници Сабо 2005. године, наведен је напомени бр. 3. овог некролога.

клавир (2001, 2009); *Лейња ноћ* за хармонику (2004); *Женске њјесме* – циклус за сопран и женски хор; *Чуђење* за мешовити хор (2007); *Кај у мору* за мешовити хор (2015); циклуси соло песама: *Чейири њохвале* за мецосопран и клавир (на поезију Б. Миљковића, 1975), *Из Ничије земље* за сопран и клавир (на поезију Д. Максимовић, 1991); *Игра* за мецосопран, флауту и удараљке (2007); *Песме о њролазносѝи* за баритон, клавир и кларинет (2015). Њене композиције су се често изводиле како на концертима и фестивалима у земљи, тако и у иностранству и биле су добро прихваћене од публике, извођача и критике.

О њеном великом и жанровски разноврсном опусу мало је писано. Осим критика у дневним листовима које су пратиле њена концертно изведена дела, мали је број написа о њеном стваралачком, педагошком и теоријско-научном раду. Споменућу пре свих Властимира Перичића², Аницу Сабо која је ауторка двају прилога³, Ивану Илић (Стаматовић) (о свити за флауту и клавир *Три начина*, у приказу петнаесте Међународне трибине композитора)⁴, два текста Срђана Тепарића⁵, а ту је и мастер рад студента Младена Јанковића с Академије умјетности Универзитета у Бањалуци, на тему *Акордске и линеарне сѝрукѝуре саѝледане кроз однос архаичној и савременој у клавирском оѝусу Мирјане Живковић*.⁶ На нама, њеним млађим колегама, музиколозима и музичким теоретичарима, остаје да надокнадимо писање о неоправдано занемареном опусу и укупном доприносу Мирјане Живковић и одужимо се не само ауторки, већ и стручној, музичкој, али и широј јавности.

Једно од веома значајних поља делатности Мирјане Живковић у којем се огледа њен битан допринос музичкој педагогији, теорији и науци о музици, јесте писање низа музичкотеоријских уџбеника: *Хармонија*, *Инсѝрументѝални конѝтрајункѝи*, студија *Корал Ј. С. Баха*, скрипта *Хармонија у оквиру музичких сѝилова* и *Метѝодика ѝтеоријске насѝаве*. Уредила је и методским упутствима

2 Властимир Перичић, „Мирјана Живковић: Додекафонска ѝасакаља за виолину соло“, *Pro musica*, Београд 1967, бр. 24, 9. Подсетимо и на Перичићев аналитички приказ композиција М. Живковић у његовој књизи *Muzički stvaraoci u Srbiji*, Prosveta, Beograd [1969], 600–603.

3 Аница Сабо, „Стваралачка поетика Мирјане Живковић“, у: Валерија Каначки (ур.), *Срѝски језик, књижевносѝи, умейносѝи*, зборник радова са V међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (29–30. X 2010), књ. 3: *Женско ѝисмо / Срѝска музика у евројском конѝексѝу*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац 2011, 15–21; „Полифонија педагошког, теоријског и композиторског рада Мирјане Живковић“, *Нови Звук*, Београд 2005, бр. 25, 5–11.

4 Ивана Стаматовић, „15. Међународна трибина композитора. Београд, 18–21. новембар 2006“, *Нови Звук*, Београд 2007, бр. 29, 136–139.

5 Срђан Тепарић, „Стратегије назначења референци романтизма у *Две романтичне ѝесме* Мирјане Живковић“, у: Сања Пајић и Валерија Каначки (ур.), *Срѝски језик, књижевносѝи, умейносѝи*, зборник радова са X међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (23–25. X 2015), књ. 3: *Музика и медију у визуелној умейносѝи & Језик музике – музика и језик*, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац 2016, 263–273; „*Dve romantične pesme i Balada o polju* Mirjane Živković“, у: Zorica Premate (priр.), *Tribine „Novi zvučni prostori“*, zbornik, Centar za muzičku акцију – ЈМУ Radio-televizija Srbije, Beograd 2019, 73–77.

6 Мастер рад одбрањен 2018. године; ментор: проф. мр Зоран Николић.

допунила поменућу збирку задатака *Хармонија на клавиру* Пола Видала и Нађе Буланже, а њен последњи подухват у наведеној области је *Хармонија на диркама* (коаутор Ивица Петковић, 2018). Поред тога, М. Живковић је ауторка научних прилога посвећених проблематици музичкотеоријске наставе и савременијем домаћем музичком стваралаштву, посебно опусу Јосипа Славенског. Научне и стручне радове објавила је у својој збирци *Интеракција музике и времена* (2014), а заједно с Бранком Ивковић-Петронић приредила је књигу *Dixi et salvavi anitimat theat: њисана реч Консијанџина Бабића I*, коју је Агенција Музика класика прогласила најбољом књигом о музици у 2014. години.

Поред основне, композиторске и педагошке делатности, Мирјана Живковић се бавила и уређивањем и редиговањем нотних издања. Заједно с Евом Седак уредила је и пропратила музиколошким текстовима и редакторским белешкама *Sabrana djela Josipa Slavenskog*, композитора за чију музику је била готово судбински везана, поставши, заједно с Е. Седак, Властимиром Перичићем и Петром Бингулцем, њеним најврснијим аналитичарем и тумачем. Уредница је *Анџолоогије српске клавирске музике* (две свеске), чланица уредништва *Анџолоогије српске соло њесме* (пет томова)⁷, редиговала је свите из балета *Охридска лејенда* Стевана Христића, заборављене хорове из говорног ораторијума *Слово светљосџии* Љубице Марић – *Тужбалица*, *Пасџорала* и *Химна*, као и Други концерт за виолину и оркестар Петра Стојановића.

Бројне су, такође, активности Мирјане Живковић у домену ширих културних, музичких, друштвених и педагошких задужења. Један од веома значајних подухвата свакако је било иницирање акције за очување заоставштине Јосипа Славенског, што се догодило после смрти његове удовице Милане Славенски 1980. године. То је резултирало оснивањем Легата Јосипа Славенског у Музичко-информативном центру СОКОЈ-а у Београду, којем су додељене просторије (стан) на Тргу Николе Пашића 1/У, децембра 1981. С младим сарадницама Милицом Гајић и Сањом Грујић, ондашњим апсолвенткињама музикологије на ФМУ, Мирјана Живковић је од јесени 1980. до краја 1981. прегледала и пописала сваки аутограф, рукописне и штапане партитуре, књиге.⁸ У заоставштини Јосипа Славенског пронашла је дотад непозната дела: низ клавијских композиција, Фуџу за симфонијски оркестар, *Народну свиџу* за камерни оркестар и осамнаест мешовитих хорова. Посебан допринос који је произашао из бриге о заоставштини Славенског огледа се у покретању едиције његових композиција – у сарадњи Друштва складатеља Хрватске и Удружења композитора Србије. До 1990. и распада бивше југословенске федерације објављено је петнаест свезака композиција тог аутора. Била је чланица

7 Уредништво издања је била Комисија за издавачку делатност Удружења композитора Србије, у саставу: Мирјана Живковић, председница, Властимир Трајковић, Неда Беблер, Милош Заткалик и Ана Стефановић. М. Живковић је редиговала све песме у првом и другом тому, а у четвртном је редиговала две песме. А. Стефановић је приредила издање, сачинила је избор песама и написала предговор.

8 Видети у: Mirjana Živković, *Interakcija muzike i vremena*, zbirka tekstova, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd 2014, 171.

Програмског савета *Мајској музичкој меморијала „Јосип Славенски“* у Чаковцу, родном граду композитора, где је у неколико наврата водила округли сто *Јосип Славенски и његово доба*. Учествовала је у организацији међународног научног скупа под истим називом 2005. године у Београду, а уредница је истоименог зборника радова с те конференције, објављеног наредне, 2006. године.

Мирјана Живковић је била чланица савета неколиких значајних установа (Трећи програм Радио Београда, Музички програм Радио Београда, Програмски савет БЕМУС-а), као и друштвено и педагошки одговорних комисија (председница Комисије за музичко васпитање и образовање Просветног савета СР Србије, чланица Комисије за музичку културу Просветног савета СР Србије, Комисије за оцењивање издања при Заводу за издавање уџбеника и Градског завода за образовање, Комисије за солфеђо и теоријске предмете Удружења музичких и балетских педагога Србије, Комисије за наставна питања ФМУ, стручне Комисије ФМУ у Школи за музичке таленте у Ђуприји). Више пута је била укључена у рад различитих тела и радних група на реформама и израдама наставних планова и програма на свим нивоима музичког образовања. У два наврата је била чланица жирија за Октобарску награду града Београда. Активности Мирјане Живковић у Удружењу композитора Србије, поред учешћа у редакцији поменуте едиције сабраних дела Јосипа Славенског, као и *Анџолоије српске соло њесме* и *Анџолоије српске клавирске музике*, обухватају и следећа задужења и доприноси: била је чланица Издавачке комисије Удружења композитора Србије, чланица Комисије за пропаганду музичког стваралаштва УКС-а, чланица председништва УКС-а и заменица председника (Радомира Петровића) у периоду 1981–1985, када је учествовала у организацији два научна симпозијума (о М. Милојевићу и М. Васиљевићу) и обележавању *Евројске године музике*, поред активности у вези с фестивалом *Музика у Србији* и другим важним јубилејима и активностима Удружења.

Мирјана Живковић је више пута награђивана. Још 1976. добила је плакету Музичке школе „Јосип Славенски“ за изузетно залагање и успех у педагошком раду. Године 1997. награђена је Златном плакетом с повељом Универзитета уметности у Београду. Награда Савеза друштава музичких и балетских педагога Србије за животно дело додељена јој је 2004. године, а 2020. била је лауерат *Изванредној Златној беоучи*а за животно дело. Њене композиције су награђиване на конкурсима Удружења композитора Србије, Савеза удружења композитора Југославије и Радио-телевизије Београд.

Из личној уџла – сећања

Са Мирјаном Живковић сам сарађивала дуги низ година. Најпре сам била њена ученица, потом студенткиња, па асистенткиња на ФМУ којој је касније препустила да води њене предмете. Била сам њена колегиница и сарадница на изради нових планова и програма за Одсек за општу музичку педагогију⁹, а

9 Један од сусрета када смо у њеном стану радиле на изради тих планова и програма, био је

потом и плана и програма за Одсек за музичку теорију. И биле смо пријатељице. Упознала сам је још као ученица Средње музичке школе „Јосип Славенски“ и имала срећу да ми је предавала хармонију, контрапункт, а касније и вежбе у компоновању. Сада, с ове временске дистанце, могу слободно рећи да је то био моменат када сам заволела хармонију који је, могуће је, антиципирао мој будући професионални пут јер је бављење хармонијом одредило читав мој педагошки и научни рад. Наш први час код ње био је крајње изненађујући: будући да смо прву годину хармоније слушали код другог, младог наставника, трудили смо се да у хармонизацији иначе једноставне мелодије покажемо *све* што смо научили, што је резултирало пренатрпаном и хармонски нелогичним и лошим звучањем. Професорка Живковић није дала суд о нашем решењу, само је рекла: „Сад пробајте да исту мелодију хармонизујете користећи само главне ступеве – и евентуално шести ступањ – али водите рачуна о фразирању и вођењу гласова“. Када смо поново урадили исти задатак, на наше изненађење и задовољство он је „засвучао“ потпуно другачије – хармонски логично и хармонски лепо, у чему је цела класа уживала певајући у четири гласа. Као један од резултата искустава са усавршавања у Француској, Мирјана Живковић је у план и програм средње музичке школе (а касније и музичке академије) увела свирање шифрованог баса и поменути збирку *Хармонија на клавиру* П. Видала и Н. Буланже. Управо је четворогласно певање задатака урађених на часу, домаћих задатака, као и певање уз вежбе предвиђене за свирање хармоније на клавиру, била метода рада на којој је професорка инсистирала; то је била непосредна провера да ли нешто звучи добро или може боље, а увек је у првом плану била тежња да се истакне мелодиозност сваког гласа колико је то било могуће у зависности од расположивих хармонских средстава из пређеног градива. Код ученика је развијала критичко мишљење, хармонски слух и позитиван такмичарски дух, па смо приликом свирања и анализе домаћих задатака заједно учествовали у оцени успешности хармонских решења и „такмичили“ се у томе да напишемо најбољи задатак. У мојој генерацији то су били будући композитори Катарина Миљковић и Александар Дамњановић, с којима сам била у сталном и присном „такмичењу“. Развијање критичког мишљења се наставило и на студијама; у процесу аналитичких интерпретација композиција увек је подстицала нас студенте да у томе активно учествујемо, дискутујемо, па и да супротстављамо тумачења. Њена предавања су била јасна, конкретна, динамична, увек праћена живим звуком; пред студенте је стављала високе захтеве, била је строга али и правична, објективна у оцењивању. Велик је број њених ученика и студената – њене „хармонске деце“ – како је и сама у шали говорила, који су данас успешни и цењени професори у средњим музичким школама и на факултетима у земљи и иностранству.

непосредно пре оглашавања сирене за узбуну због бомбардовања, марта 1999. године. Сирена се огласила петнаестак минута пошто смо се растале, па ме је Мирјана позвала телефоном да провери да ли сам добро стигла кући.

***

Нажалост, прилике узроковане пандемијом ковида-19 нису допуштале да је посећујем у дому за негу старих лица где је била привремено смештена и где је проживљавала своје последње дане. Али често смо се чуле преко телефона и на њена питања „колико ће да траје ванредна ситуација“ бодрила сам је да издржи, надајући се и верујући да ће се прилике променити и да ће моћи да настави с радним плановима у свом дому. А имала их је, чак и у таквој ситуацији: требало је да пише предговор за други том већ приређене књиге изабраних текстова Константина Бабића, требало је да изврши коректуру једног издања (чак је желела да јој се то достави поштом у дому), имала је планове да компоује кантату на којој је била започела да ради, имала је намеру да преради неке своје раније композиције... Нажалост, болест ју је у свему томе спречила.

Допустићу себи да овај прилог завршим у личном тону. Недостајаће ми размењивање утисака с концерата које смо Мирјана и ја заједно посећивале, недостајаће ми разговори о проблемима у општем и музичком образовању, култури и друштву уопште, недостајаће ми разговори с Мирјаном о њеним унуцима, мојој деци, недостајаће ми њен широки осмех који је зрачио топлином и срдечношћу, недостајаће ми њен непоколебљиви оптимизам, вера у добро, вера у људе.

Јелена Михајловић Марковић

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

78

МУЗИКОЛОГИЈА : часопис Музиколошког
института САНУ = Musicology : journal of the Insti-
tute of Musicology SASA / главни и одговорни
уредник = editor-in-chief Александар Васић. - 2001,
бр. 1- . - Београд : Музиколошки институт САНУ,
2001- (Београд : Скрипта Интернационал). - 25 cm

Полугодишње. - Текст на срп. и више светских
језика. - Друго издање на другом медијуму:
Музикологија (Online) = ISSN 2406-0976
ISSN 1450-9814 = Музикологија
COBISS.SR-ID 173918727
